

Društvo slovenskih skladateljev
Society of Slovene Composers

CIKEL 1808 - LUGUBRE

Godalni kvartet ACCADÈMIA

Mojca FORTIN – *violina*

Beti BRATINA – *violina*

Gea PANTNER VOLFAND – *viola*

Zoran BIČANIN – *violončelo*

PROGRAM

Nenad Firšt, Jani Golob, Dimitrij Dimitrijevič Šostakovič

Ponedeljek, 29. novembra 2021, ob 19.30

Društvo slovenskih skladateljev, Kogojeva dvorana

Ob 19.00 – Predkoncertni pogovor

Moderator: Nenad Firšt

WWW.DSS.SI

PROGRAM

Jani GOLOB

GODALNI KVARTET št. 3

I. Preludij

II. Medigra

III. Arija

IV. Finale

Nenad FIRŠT

RELIGIOSO za godalni kvartet

Dimitrij DIMITRIJEVIČ ŠOSTAKOVIČ

GODALNI KVARTET št. 8

I. Largo

II. Allegro molto

III. Allegretto

IV. Largo

V. Largo

Handwritten musical score for Nenad Firšt's 'Religioso' for string quartet. The score is written on five staves. The top staff shows a melodic line with various intervals and accidentals. The lower staves show harmonic accompaniment with chords and rhythmic patterns. The word 'stringendo' is written above the second staff. The score includes dynamic markings such as 'p' and 'f'.

Handwritten musical score for 'Danza' by Dimitri Shostakovich. The score is written on two staves. The title 'DANZA' is written above the first staff, followed by the tempo marking 'Allegro (♩ = 120 ca)'. The score includes dynamic markings such as 'p' and 'f'.

O POUSTVARJALCIH ...

Godalni kvartet ACCADÈMIA

Violinistki Mojca Fortin in Beti Bratina, violistko Geo Pantner Volfand ter violončelista Zorana Bičanina je na skupno umetniško pot privedlo naključje. Srečali so se kot študentje predmeta Komorna igra pri profesorju Tomažu Lorenzu na Akademiji za glasbo v Ljubljani in leta 2009 ustanovili *Godalni kvartet Accadèmia*. Ansambel je hitro zorel v kakovostno izvajalsko telo, saj so že v času študija za svoje umetniško delovanje prejeli Prešernovo nagrado Akademije za glasbo v Ljubljani. Poleg študija na matični akademiji so se izpopolnjevali še na seminarjih vidnih komornoglasbenih poustvarjalcev, kot so *Trio di Parma*, Wen-Sinn Yang, Ana Čumačenko, Nora Chastain... Po diplomi so študij komorne glasbe nadaljevali pri slovitem *Carmina kvartetu*, na Univerzi za glasbo in predstavljajočo umetnost v Gradcu.

Z javnim nastopanjem so začeli februarja 2010, ko so izvedli prvi celovečerni koncert. Od takrat zaznamuje njihovo delovanje nenehna kvalitativna rast, ki jih danes uvršča med programsko in interpretativno najbolj prodorne slovenske komornoglasbene ansamble. Njihovo igranje odlikuje kreativna zasnova, ki ne zanemari pozornosti do skladateljske intence, ter virtuozna izvedba, pri kateri prizadevanje za natančno podajanje notnega teksta ne stoji na poti muzikantski razigranosti.

S svojimi nastopi navdušujejo občinstvo tako doma kot v tujini. Že leta 2010 so uspešno zastopali ljubljansko Akademijo za glasbo v okviru *Slovenskega meseca* na Madžarskem, s koncertoma v Budimpešti in Békéscsaba. Naslednje leto so v norveškem Berlevågu sodelovali pri izvedbi opere *Heksehammeren* skladatelja Ragnarja Rasmusena. Občasno so sodelovali s številnimi vidnimi solisti klasične glasbe (Mate Bekavac, Wendy Enderle-Champney, Jure Hladnik...), pa tudi s poljskim jazz saksofonistom Grzechem Piotrowskim ob predsedovanju Poljske Evropski uniji. Nastopali so v okviru različnih koncertnih ciklov in festivalov, kot so programi Glasbene mladine Ljubljanske in Glasbene mladine Slovenije, *Metabonma*, *Echos Festival*, *Festival Bled*, *Festival Lent* ter prireditve Fondazione musicale Santa Cecilia v Portogruaru. Posebno odmevno je bilo njihovo sodelovanje v abonmaju *Veličastnih 7* Cankarjevega doma, leta 2017, kjer so z newyorško plesno skupino Bill T. Jones / Arnie Zane Dance Company v Gallusovi dvorani z velikim uspehom izvedli dela Schuberta in Ravela. Poleg tega svojo virtuoznost dokazujejo na številnih tekmovanjih, bili so finalisti tekmovanja *Amici della Musica* v Vidmu (Udine) ter polfinalisti mednarodnega tekmovanja *Festivala Bled*. So zmagovalci (2015) in tretjenagrajenci (2012) *Tekmovanja Primož Ramovš*.

... O SKLADATELJIH IN NJIHOVIH DELIH

Jani Golob (1948) je bil na svoji poklicni poti tesno povezan z glasbo godal. Končal je študij violine na ljubljanski Akademiji za glasbo (Karlo Rupel, Ali Dermelj) ter se nato zaposlil v *Simfoničnem orkestru RTV Ljubljana*. Ob tem je študiral tudi kompozicijo (Uroš Krek) in leta 1977 diplomiral. Krajši čas je bil urednik za resno glasbo in balet na TV Slovenija. Od začetka devetdesetih let je bil univerzitetni učitelj, sprva na *Pedagoški fakulteti* v Mariboru, od leta 1993 pa na *Akademiji za glasbo*, kjer je danes zaslužni profesor. Bil je tudi nosilec številnih funkcij v zavodih in društvih, tako podpredsednik *Glasbene mladine Slovenije*, član strokovnih komisij na *Ministrstvu za kulturo* in *Mestni občini Ljubljana*, soustanovitelj in predsednik *SIGIC* in predsednik *Društva slovenskih skladateljev*. Njegov ustvarjalni opus je izredno obsežen in raznovrsten. Segaj od obsežnih glasbenoscenskih in orkestralnih del do filmske in funkcionalne glasbe ter množice aranžmajev. Za svoje delo je prejel več pomembnih domačih in tujih nagrad,

med njimi nagrado Prešernovega sklada za *Koncert za violino in orkester* (2002) in Kozinovo nagrado (2012).

Godalni kvartet št. 3 (1995) v ciklus povezuje štiri po značaju komplementarne stavke, ki jih poleg vsebinske uravnanosti povezujejo tudi pretanjene motivične povezave. Prvi stavek, *Preludij*, se z zmernim tempom izmika tradicionalni vlogi prvega stavka. V več odsekih prinaša različne preobrazbe osnovne teme, ki jo skladatelj v celoti ali le v smislu motivičnega gradiva še večkrat uporabi v naslednjih stavkih. Drugi stavek, *Medigra*, je po značaju nasprotje prvega. Zaznamuje ga izjemen ritmični naboj in vsebinska napetost med dvema kontrastnima odsekoma, katerih dvakratno ponovitev ohlapno zaokrožuje ponovitev začetka uvodne teme na koncu stavka. Od prejšnjih dveh se močno razlikuje tretji stavek z naslovom *Arija*, ki je nekakšen lirični predah v sicer izredno lapidarno oblikovanem ciklusu. Spevna melodija, ki se večinoma odvija kot duet med različnimi pari instrumentov kvarteta je vpeta v strukturo, močno spominja na kantabilne stavke visokobaročnih instrumentalnih del. Zaključni stavek, *Finale*, je veder, skoraj klasicistično ubran, a vseeno tudi silovit zaključek ciklusa. Prinaša vrsto reminiscenc na tematsko gradivo iz prejšnjih stavkov in s tem še trdneje zaokroža ciklus.

Nenad Firšt (1964) sodi med najvidnejše slovenske glasbene ustvarjalce srednje generacije. Na ljubljanski *Akademiji za glasbo* je študiral kompozicijo (Dane Škerl) in violino (Rok Klopčič), nato pa ob poustvarjalnem in ustvarjalnem delovanju služboval kot pedagog ter sodelavec in vodja številnih glasbenih ustanov in organizacij. Umetniško vodi *Celjski godalni orkester*, glasbeno dejavnost na *Zavodu Celeia* v Celju in *Mednarodni mladinski pevski festival Celje*, bil je predsednik *Glasbene mladine Slovenije*, umetniško je vodil *Mednarodni glasbeni tabor GMS* in kot predavatelj sodeloval na

Mednarodnih poletnih glasbenih tečajih v St. Paulu v Avstriji. Deluje tudi v vodstvenih organih številnih ustanov (Upravni odbor SAZAS, Upravni odbor SIGIC), je generalni sekretar *Zveze glasbene mladine Slovenije* in predsednik *Društva slovenskih skladateljev*. Ustvaril je obsežen opus glasbenih del, ki so doživela številne izvedbe doma in v tujini ter so mnoga tudi dostopna na nosilcih zvoka. Za svoje delo je prejel več nagrad, med njimi tudi nagrado Prešernovega sklada za skladateljski opus (2009) in Kozinovo nagrado (2019).

Firštova glasba za godalni kvartet odraža njegovo globoko povezanost s to vrsto zasedbe. Ob ustvarjalnem delu je namreč intenzivno deloval tudi kot violinist, vodja godalnih sestavov in skoraj desetletje tudi kot član godalnega kvarteta *Sebastian*.

Prvi vtis, ki ga njegov ***Religioso za godalni kvartet*** (2009) vzbudi pri poslušalcu je osuplost nad izredno samoumevnostjo uporabe zvočnih možnosti sestava. V sicer vsebinsko izredno strnjeni, enostavčni miniaturi, se glasbeni tok odvija v prav klasicistični maniri, kot – če lahko uporabimo Goethejevo primerjavo – pogovor štirih inteligentnih ljudi. Osnovni topos, ki ga sugerira naslov skladbe, ni realiziran kot stereotipno splošno vzdusje, kakršnega pogosto najdemo v skladbah 19. in zgodnjega 20. stoletja. Je prej simbol vprašujočih, v neznano usmerjenih klicev. Skladbo zaznamuje jasen vsebinski potek, razpet v simetričen oblikovni lok. Njegovi izhodišče je v spokojnem začetku, iz katerega se izvijte več stopnjevanih gradacij z izmenično vodilno vlogo posameznih instrumentov, ki prinašajo variirano ter z novimi motivi dopolnjeno glasbeno gradivo vodilne teme. Na višku skladbe (*Mosso*) se prej polifoniziran glasbeni stavek zlije v enovit, humoritmičen zvočni tok z emfatičnim nastopom teme, ki ga spremlja tudi izredna zvočna intenzivnost, dosežena s širitvijo in hkratno zgostitvijo zvočnega prostora. Vsebinski lok se sklone z zvočno umiritvijo in resigniranim izzvenevanjem v tišino.

Dimitrij Dimitrijevič Šostakovič

(1906-1975) sodi med najvidnejše ruske skladatelje svoje generacije. Njegovega življenja so se v največji meri dotaknili totalitarizmi 20. stoletja. Izšel je iz sicer meščanske, a tradicionalno za revolucijo navdušene družine. Njegov praded je sodeloval v poljskem upor, ded je sodeloval v poskusu atentata na carja Aleksandra II. Kot dijak je prisostvoval Leninovemu prihodu v St. Petersburg in starša sta z optimizmom sprejela revolucijo leta 1917. Mladi Dimitrij je do leta 1915 odklanjal glasbeni pouk. Šele po obisku opere *Povest o carju Saltanu*

Nikolaja Rimski-Korsakova se je začel učiti klavir. Dve leti kasneje je lahko zaigral že ves Bachov *Dobro uglasjeni klavir* in zabaval domače in goste z zahtevnimi improviziranimi klavirskimi melodrami. Po študiju na konservatoriju v St. Petersburgu, kjer je ob kompoziciji študiral še klavir in dirigiranje, je devetnajstleten hitro dosegel mednarodni ugled s svojim diplomskim delom, 1. simfonijo. Skladateljev meteorski vzpon pa je kmalu zasenčila spremenjena kulturna politika, ki je ustvarjalnost skladateljev vedno močnejše utesnjevala z načeli socialističnega realizma. Za Šostakoviča so se leta 1936 začela leta

spopadov, nerazumevanja, javnih in skritih pritiskov, ki so nenazadnje načela tudi njegovo že sicer šibko zdravje. Zadnja leta je preživel z načetim duševnim zdravjem in v boju s številnimi telesnimi boleznimi.

Godalni kvartet št. 8 (1960) je nastal v obdobju, ko so Šostakoviču v spopadanju z nerazumevanjem okolja pojemale moči. Čeprav so se splošne politične in kulturne razmere po Stalinovi smrti do neke mere izboljšale, ga je vedno bolj izdajalo zdravje. Leta 1958 je zbolel za obliko paralize, ki je bila verjetno pogojena z izrednimi duševnimi stiskami preteklih let. Bolezen mu je povsem onemogočila pianistične nastope, postopno pa začela ovirati tudi vsakodnevno življenje. *Godalni kvartet št. 8* je napisal v treh dneh (12. do 14. julij). Formalno ga je posvetil »Žrtvam fašizma in vojne«, a po pričevanju sorodnikov in najtesnejših prijateljev naj bi skladbo napisal zase, kot nekakšen glasbeni epitaf. V tem času naj bi tudi močno trpel zaradi spominov na medvojno trpljenje, pri čemer so njegove misli zaposlovali tako mučenci nemškega obleganja domačega Leningrada, množice od obeh strani preganjanih Judov in žrtve zločinskega zavezniškega bombardiranja civilnega prebivalstva v Dresdnu. Vsi ti nastavki se zrcalijo v glasbeni strukturi kvarteta. Njegovo osebno izpovedno naravo takoj na začetku prvega stavka napove značilni motiv D-Es-C-H, ki je bil skladateljev glasbeni podpis. Biografska pripoved se odvije v zaporedju stavkov, ki so vsak zase izredno sugestivne glasbene podobe in kar kličejo po programski razlagi. V njihovo glasbo je Šostakovič vpletel tudi vrsto citatov iz svojih zgodnejših del, ki poznavalcu skladateljevega življenja in dela dajejo nemalo namigov za razumevanje skladbe. V prvem stavku najdemo citate iz 1. in 5. simfonije, ki sta bili sprejeti z nebrzdanim navdušenjem. Drugi stavek je spomin na vojni čas in nacistično nasilje, v katerem je najbolj trpelo judovsko prebivalstvo vzhodne Evrope in katerega prisotnost označuje značilna judovska tema. Tretji stavek je le navidezna vrnitev v vedrino srečnega življenja. Pod površino lahkotnega valčka ne morejo ostati preslišani trpki spomini generacije, ki je doživela popolno dehumanizacijo sveta. Simbolizira jih citat iz skladateljevega *Koncerta za violončelo št. 1*. V predzadnjem stavku skladatelj uporablja dva citata: revolucionarno pesem, ki govori o trpljenju v težkih vezeh in motive iz svoje opere *Lady Macbeth iz Mcenskega okrožja*, ki je bila po začetnem uspehu kar 25 let prepovedana. V tem kontekstu ne moremo spregledati aluzije na za skladatelja neznosno obdobje stalinizma. Zadnji stavek je široko zasnovana polifona obdelava skladateljevega motiva, ki resignirano izzveni v tišino.

Aleš Nagode

KONCERT STA OMOGOČILA

Ministrstvo za kulturo RS

k u l t u r a • • •
republika slovenija
ministrstvo za kulturo

Mestna občina Ljubljana

Mestna občina
Ljubljana

INFORMACIJE

Društvo slovenskih skladateljev
Trg francoske revolucije 6/I, Ljubljana
Telefon: 01/241 56 64, 041/562 144
Elektronska pošta: koncert@dss.si
www.dss.si

